

บทที่ 20 อายุความ

ในกฎหมายอาญา มีอายุความอยู่ 4 อย่าง คือ

1. อายุความฟ้องร้อง
2. อายุความล่วงเลยการลงโทษ
3. อายุความล่วงเลย การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ
4. อายุความล่วงเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

ตอนที่ 1

อายุความฟ้องร้อง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติว่า

“ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาซึ่งศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษ จำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวางโทษ

อย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาซึ่งศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

การเริ่มนับและการหยุดนับอายุความ

อายุความฟ้องร้อง เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิด ตามมาตรา 95 ซึ่งในเรื่องวันกระทำความผิด แยกออกได้เป็น 3 กรณี คือ

1. ความผิดที่กระทำครั้งเดียวก็สำเร็จ เช่น ต้องการฆ่าเขาตาย ก็ยิงเขาภายในวันนั้นอายุความก็เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้ยิงเขาตายเป็นต้นมา
2. ความผิดที่ต่อเนื่องกัน อายุความเริ่มนับ เมื่อมีการกระทำสุดท้ายแห่งความผิด

3. ความผิดอาญา เช่น ครอบครองวัตถุที่ผิดกฎหมายไว้ อายุความจะเริ่มนับเมื่อฐานที่ผิดกฎหมายได้สิ้นสุดลง เช่น วัตถุที่ครอบครองไว้นั้นพ้นจากการครอบครองไป อายุความก็เริ่มนับเมื่อนั้น

ฉะนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดอาญา และได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 95 ก็เป็นอันว่าได้ฟ้องคดีภายในอายุความ นอกจากนั้นในวรรคท้ายของมาตรา 95 ยังได้บัญญัติเพิ่มเติมอีกว่า “ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนีหรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน” ก็หมายความว่า

1. ถ้าได้มีการฟ้องคดีและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้วภายหลังผู้กระทำความผิดหลบหนี ต้องตั้งต้นเริ่มนับอายุความใหม่ตั้งแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีเป็นต้นไป เช่น ความผิดที่มีระวางโทษจำคุก 1 เดือน ถ้าเกินกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี และยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาล คดีก็เป็นอันขาดอายุความ

2. ถ้าได้ฟ้องคดีและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาไว้ ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ ตั้งแต่วันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ถ้าเกินกำหนดระยะเวลาดังที่ระบุไว้ในมาตรา 95 ผู้กระทำความผิดยังไม่หายวิกลจริต คดีเป็นอันขาดอายุความ

อายุความสำหรับความผิดอันยอมความได้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ”

ตามบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นว่าความผิดอันยอมความได้ มีอายุความซ้อนกัน กล่าวคือ

อายุความเหมือนความผิดอาญาแผ่นดินอื่น ๆ แต่ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ก็เป็นอันขาดอายุความเหมือนกับคำว่า “นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด” หมายความว่าต้องรู้ทั้งสองอย่าง คือรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด หากรู้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ก็ยังไม่ตั้งต้นเริ่มนับอายุความ 3 เดือน และจะตั้งต้นเริ่มนับต่อเมื่อรู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ถ้ายังไม่รู้เรื่องความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิด จนขาดอายุความทั่วไปตาม มาตรา 95 ก็ย่อมฟ้องร้องคดีไม่ได้เช่นกัน

อายุความในการฟ้องขอให้กักกัน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 97 บัญญัติว่า

“ในการฟ้องขอให้กักกัน ถ้าจะฟ้องภายหลังการฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีนั้น มิฉะนั้น เป็นอันขาดอายุความ”

การฟ้องขอให้กักกัน ถ้าโจทก์ได้ฟ้องรวมกันไปในคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้อง ขอให้กักกัน ก็ย่อมไม่เกิดปัญหา แต่ถ้าโจทก์มาคิดได้ในภายหลังว่า สมควรที่จะต้องขอให้ศาล กักกัน จำเลย ก็ย่อมฟ้องศาลขอให้กักกันในภายหลังได้ แต่จะต้องฟ้องภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิดอำนาจฟ้องขอให้กักกัน ถ้าหากฟ้องเกินกำหนดนี้ก็เป็นอันขาดอายุความ โจทก์จะขอให้ศาลกักกันจำเลยไม่ได้อีกต่อไป

ตอนที่ 2

อายุความล่วงเลยการลงโทษ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 98 บัญญัติว่า

“เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษก็ดี ได้รับโทษแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้ายังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษนับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี แล้วแต่กรณีเกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ เป็นอันล่วงเลยการลงโทษจะลงโทษผู้นั้นมิได้

- (1) ยี่สิบปี สำหรับโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับโทษจำคุกกว่าเจ็ดปี แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับโทษจำคุกกว่าหนึ่งปี ถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีลงมาหรือโทษอย่างอื่น”

ประมวลกฎหมายอาญามีจุดประสงค์ที่จะให้มีการลงโทษผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดภายในเวลาอันสมควร แต่ถ้าไม่ได้ตัวผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดมาลงโทษภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความ ล่วงเลยการลงโทษ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นยังมีได้รับโทษ และยังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษ นับแต่วันที่ที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดจนเกินกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 98

กรณีที่ 2 เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษผู้ใด ผู้นั้นได้รับโทษมาบ้างแล้ว แต่ยังมี

ไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีไป และยังมีได้ตัวผู้นั้นมาเพื่อรับโทษต่อ นับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีจนเกินกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา 98

ทั้งสองกรณี ถือว่าเป็นอันล่องเลยการลงโทษ จะลงโทษผู้นั้นอีกไม่ได้

ตอนที่ 3

อายุความล่องเลยการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 บัญญัติว่า

“การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้กระทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้”

ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก”

ตามความหมายในคำบทกฎหมาย แสดงไว้แจ้งชัดอยู่แล้วว่า การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับจะต้องกระทำภายในกำหนดห้าปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุด ถ้าพ้นกำหนดระยะเวลา 5 ปีแล้ว จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นกรณีกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุกตาม มาตรา 99 วรรค 2 ได้กำหนดว่าไม่มีอายุความล่องเลยการกักขังแทนค่าปรับ ทั้งนี้เพราะจะต้องลงโทษจำคุกเสียให้หมดไปเสียก่อน จึงจะมาลงโทษกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งผู้ต้องคำพิพากษาอาจถูกจำคุกมา มีกำหนดเวลาเกินกว่า 5 ปี แล้วก็ได้

ตอนที่ 4

อายุความล่องเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อ ความปลอดภัย

อายุความล่องเลยการใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีอยู่ 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 อายุความล่องเลยการกักกัน (มาตรา 100)

กรณีที่ 2 อายุความล่องเลยการบังคับตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

กรณีที่ 3 อายุความล่องเลยการร้องขอให้ใช้เงินเมื่อทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ดังจะได้อธิบายตามลำดับต่อไปนี้

กรณีที่ 1 อายุความล่องเลยการกักกัน (มาตรา 100)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 100 บัญญัติว่า

“เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด ถ้าผู้นั้นยังมิได้รับการกักกันก็ดี ได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนีก็ดี ถ้าพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้ว หรือล่วงเลยการลงโทษ หรือนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกันเป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้”

จากกฎหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าได้กำหนดอายุความล่วงเลยการกักกันไว้ 2 กรณี

1. เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด และผู้นั้นยังมีได้รับการกักกันจนพ้นกำหนดสามปี นับแต่วันที่พ้นโทษโดยได้รับโทษตามคำพิพากษาแล้วหรือโดยล่วงเลยการลงโทษ ก็เป็นอันล่วงเลยการกักกัน จะกักกันผู้นั้นไม่ได้
2. เมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักกันผู้ใด และผู้นั้นได้รับการกักกันแต่ยังไม่ครบถ้วนโดยหลบหนี จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่วันที่ผู้นั้นหลบหนีระหว่างเวลาที่ต้องกักกัน เป็นอันล่วงเลยการกักกันจะกักกันผู้นั้นไม่ได้

กรณีที่ 2 อายุความล่วงเลยการบังคับตามคำสั่งศาลเกี่ยวกับการทำทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 101 บัญญัติว่า

“การบังคับตามคำสั่งของศาลตามความในมาตรา 46 หรือการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา 47 นั้น ถ้ามิได้บังคับหรือร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนจะบังคับหรือร้องขอไม่ได้”

ตามความในกฎหมายกำหนดว่า การบังคับตามคำสั่งของศาล ซึ่งได้ให้ทำทัณฑ์บนหรือหาประกัน และผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลจะใช้อำนาจตามมาตรา 46 สั่งให้กักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ หรือสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดนั้น ศาลจะต้องดำเนินการบังคับดังกล่าวเสียภายในกำหนดสองปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าเกินกำหนดดังกล่าวแล้วศาลจะกักกันผู้นั้นหรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดไม่ได้

กรณีที่ 3 อายุความล่วงเลยการร้องขอให้ใช้เงินเมื่อทำผิดทัณฑ์บน (มาตรา 101)

ตามมาตรา 101 ได้กำหนดว่าการร้องขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินเมื่อผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บนตามความในมาตรา 47 นั้น จะต้องร้องขอภายในกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ทำทัณฑ์บนประพฤติผิดทัณฑ์บน หากเกินกำหนดดังกล่าวแล้วจะร้องขอไม่ได้

ตอนที่ 5

ผลของอายุความ

เมื่อคดีขาดอายุความ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 ได้บัญญัติไว้ว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไป.....(6) เมื่อคดีขาดอายุความ” ฉะนั้นเมื่อคดีขาดอายุความย่อมทำให้สิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องระงับ และในเหตุที่คดีอาญา ระงับลงนี้ จึงทำให้หมายจับ ซึ่งออกเพื่อจับจำเลยย่อมสิ้นสุดลงด้วย (ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 68) และการพ้นกำหนดอายุความ แม้จำเลยจะไม่อ้างขึ้น ศาลก็ต้อง ยกอายุความขึ้นใช้เองได้ เพราะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 95

คดีหาว่าฉ้อโกง มีอายุความฟ้องร้อง 5 ปี เหตุเกิดเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2492 โดยยื่น ฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกงวันที่ 30 พฤษภาคม 2492 ศาลแขวงพิพากษายกฟ้องโจทก์ อ้างว่าคดีเกิน อำนาจศาลแขวงเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2492 แต่จำเลยยังอุทธรณ์คำพิพากษาศาลแขวงว่า ศาล แขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ ต้องถือว่าคดีจำเลยถูกฟ้องนี้ อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล อุทธรณ์ ซึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 79 ถือว่าอายุความสะดุดหยุดอยู่ตลอดมา จนถึง วันที่ 16 ตุลาคม 2493 โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลอาญาใหม่ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2498 จึงยัง หาล่วงพ้นกำหนดเวลา 5 ปีไม่ คดีของโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบท บัญญัติให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ เช่น มาตรา 79 กฎหมายลักษณะอาญา) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1106/2503)

ความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิด และรู้ตัว ผู้กระทำ มิฉะนั้น ขาดอายุความ ตามกฎหมายลักษณะอาญา มีมาตรา 80 แต่ต้องฟ้องคดีภายใน กำหนดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 78 (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95, 96) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 95, 96) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1104/2504)

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเข้าครอบครองที่ดินของรัฐ ซึ่งทางราชการสงวนไว้สำหรับใช้เป็น ที่เลี้ยงสัตว์ โดยมีได้มีสิทธิครอบครอง และโดยมิได้รับอนุญาตขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมาย ที่ดิน มาตรา 9, 108 เมื่อจำเลยรับว่าเข้าครอบครองที่ดินรกร้างว่างเปล่าโดยมิได้รับอนุญาต แม้ ทางพิจารณาจะให้ความว่า เป็นที่ดินซึ่งทางราชการสงวนไว้ สำหรับให้ราษฎรใช้เลี้ยงสัตว์ ก็ลง โทษจำเลยได้

การครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่มีสิทธิครอบครองและโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นเป็นความผิดอยู่ทุกขณะที่ทำการครอบครอง คดีจึงไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1691 - 1692/2505)

การได้มาซึ่งที่ดินตามพระราชบัญญัติที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับคนต่างด้าว และตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้น หาได้หมายความว่าเฉพาะการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินอย่างเดียวไม่ แต่ยังหมายถึงการได้มาซึ่งสิทธิครอบครองในฐานะเจ้าของด้วย

การที่คนต่างด้าวได้มาซึ่งที่ดิน ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว เป็นความผิดอันเกิดขึ้นครั้งหนึ่งและคราวเดียว หาใช่ความผิดต่อเนื่องกันไม่ ฉะนั้น อายุความฟ้องร้องคดีจึงเริ่มนับหนึ่ง แต่วันที่จำเลยกระทำการได้มาซึ่งที่ดินฝ่าฝืนกฎหมายเป็นต้นไป (คำพิพากษาฎีกาที่ 429 - 438/2506)

ความผิดฐานมิได้แปรรูปที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้ในความครอบครองเป็นความผิดต่อเนื่องกันตลอดมาจนถึงวันที่เจ้าพนักงานจับกุมจำเลย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2494 ได้ถูกยกเลิกไป จนถึงวันที่จำเลยถูกฟ้องเกินกว่า 1 ปีแล้ว คดีขาดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) จึงลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 73 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป่าไม้ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2484 ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 138/2507)

ความผิดฐานปลูกสร้างอาคาร โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานตามความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง พ.ศ. 2479 ซึ่งได้แก้ไข โดยพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504 นั้น จะเกิดเป็นความผิดขึ้น เริ่มนับแต่วันที่จำเลยเข้ามาปลูกสร้างติดต่อกันไปจนถึงวันทำการปลูกสร้างเสร็จ หาใช่ความผิดต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลาที่ผู้ทำกรยังมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1654/2512)

ฟ้องว่าจำเลยเป็นคนต่างด้าว ได้บังอาจเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ผ่านการตรวจของเจ้าพนักงาน และได้เดินทางเข้ามาตามช่องทางที่กำหนดไว้ และนับแต่วันที่จำเลยเข้ามา จำเลยมิได้อยู่ในราชอาณาจักรด้วยการเข้ามาโดยไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 มาตรา 21 ทางพิจารณาก็ได้ความตามฟ้อง ดังนี้ แม้อาจจะเพิ่งฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2493 มาตรา 58 เมื่อจำเลยได้เดินทางเข้ามา 10 กว่าปีแล้ว คดีของโจทก์ไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 471/2513)

ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 เมื่อได้ร้อง

ทุกข์ภายในกำหนด ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 แล้ว ย่อมมีอายุความ 5 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (4)

โจทก์ได้ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล ภายในกำหนดอายุความแล้ว แต่ไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในกำหนดอายุความ ต้องถือว่าคดีโจทก์เป็นอันขาดอายุความจะนำบทบัญญัติในทางแพ่ง เรื่องอายุความสุดหยดลงเมื่อฟ้องคดีมาใช้บังคับไม่ได้ (ประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีบทบัญญัติ เรื่องอายุความสุดหยดลงเหมือนกฎหมายลักษณะอาญา) (คำพิพากษาฎีกาที่ 986/2514)

ในคดีอาญา ถ้าฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาขึ้นศาลด้วย อายุความจึงจะหยุดนับ แต่ถ้าไม่ได้ตัวจำเลยมาศาล แม้จะยื่นฟ้องแล้ว อายุความก็ยังคงเดิมอยู่ (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 126/2489, 515/2491) (คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514)

การไม่ต่ออายุใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าวตามกำหนดในปีใด เป็นความผิดสำเร็จ สำหรับปีที่ขาดต่ออายุนั้น (จำเลยขาดต่ออายุใบสำคัญประจำตัวแต่ปี 2504-2512)

จำเลยขาดต่ออายุใบสำคัญ ประจำตัวคนต่างด้าว สำหรับปีซึ่งอยู่ในระยะเกินกว่า 1 ปี ก่อนโจทก์ฟ้องคดี ย่อมขาดอายุความฟ้องร้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 942/2498) (คำพิพากษาฎีกาที่ 899/2515)

การครอบครองที่ดิน ที่ไม่ผิดตามมาตรา 368 ประมวลกฎหมายอาญา เพราะขาดเจตนา แต่ผิดตามมาตรา 9 ประมวลกฎหมายอาญาที่ดินนั้น มีโทษตามมาตรา 108 ประมวลกฎหมายที่ดิน มีอายุความฟ้องร้อง 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) โจทก์ฟ้องเมื่อเกิน 1 ปีแล้ว จึงลงโทษจำเลยไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 3118/2516)

อายุความคดีอาญาเดินเรื่อยไป เว้นแต่ศาลได้ตัวมาแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งงดการพิจารณาตาม ม. 95 วรรค 2 จึงจะเริ่มนับอายุความใหม่ การที่จำเลยแจ้งให้โจทก์นำเช็คไปเข้าบัญชีและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินอีก ไม่ใช่เป็นการออกเช็ค ไม่เป็นการกระทำความผิดครั้งใหม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2791/2519)

บุกรุกเข้าไปยึดถือทำนาในที่ป่าซึ่งมี น.ส 2 เพื่อรับสิทธิตามระเบียบการจัดสรรที่ดินเพื่อประชาชน เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9, 108 ทวิ วรรค 1 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 96 ข้อ 11 เป็นความผิดต่อเนื่องอายุความนับตั้งแต่หยุดการครอบครอง) (คำพิพากษาฎีกาที่ 461 ถึง 465/2520)

คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยใช้หนังสือเดินทางของคนอื่นและแจ้งต่อเจ้าหน้าที่

กองตรวจคนเข้าเมือง และตำรวจว่าตนเป็นคนที่มีชื่อในหนังสือเดินทางนั้น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ นับอายุความตั้งแต่วันแจ้งความ ไม่ใช่วันที่เจ้าพนักงานรู้ว่ามีการกระทำความผิด ส่วนการอยู่ในราชอาณาจักร โดยมีข้อบัญญัติกฎหมาย เป็นความผิดต่อเนื่องตลอดมา จึงไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 808/2520)

ความผิดฐานบุกรุกเกิดขึ้นเมื่อจำเลยเข้าไปปลูกเรือนอยู่ที่ดินของผู้เสียหาย หาใช่เป็นความผิดอยู่ตลอดเวลาที่จำเลยอยู่ในเรือนในที่ที่ได้บุกรุกหรือตลอดเวลาที่เรือนยังปลูกอยู่ไม่ ความผิดของจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 365 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ไซ้หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่จำเลยเข้าไปปลูกเรือนอยู่ที่ดินของผู้เสียหาย จึงขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 453/2522)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 96

ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ เรื่องการออกเช็คไม่มีเงินต่อพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจ ตามเอกสารคำร้องทุกข์ ขอให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีจนถึงที่สุด แม้ผู้เสียหายจะเบิกความต่อศาลว่าไม่มีเจตนาจะให้เอาโทษจำเลย ขอให้ใช้เงินคืนเท่านั้นและว่าเมื่อวันไปแจ้งความที่สถานีตำรวจก็ได้บอกตำรวจด้วยว่าต้องการเงินคืนเท่านั้น ไม่อยากให้อเอาโทษ ตำรวจจึงยังไม่สอบสวนเช่นนั้น ก็ยังถือได้ว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ตามกฎหมายแล้ว คดีไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 186/2503)

ความผิดตามพระราชบัญญัติความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อทางธนาคารยังไม่ปฏิเสธการจ่ายเงิน ความผิดยังไม่เกิดขึ้น จะมีการนับอายุความได้ก็ต่อเมื่อความผิดเกิดขึ้นแล้ว

ถ้านับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ไปถึงวันที่ผู้เสียหายไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน ยังไม่เกิน 3 เดือน คดียังไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 228/2503)

ในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวนั้น หากผู้เสียหายได้ร้องทุกข์เสียภายในกำหนด 3 เดือนแล้ว แม้จะนำคดีมาฟ้องศาลภายหลัง 3 เดือน แต่ไม่พ้นอายุความฟ้องร้องในความผิดนั้น คดีหาขาดอายุความไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 773/2503)

ความผิดอันยอมความได้ ต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด มิฉะนั้น ขาดอายุความตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 80 แต่ต้องฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 78 (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95, 96) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1105/2504)

โจทก์ร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความได้ ภายในกำหนด 3 เดือน แม้โจทก์จะฟ้องคดีเกิน 3 เดือน คดีของโจทก์ไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 771/2507)

เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติถึงวิธีการกำหนดนับระยะเวลาฟ้องทุกข์ และฟ้องร้องไว้ จำต้องกำหนดนับระยะเวลาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 21 วรรค 2 เป็นบทบัญญัติในการคำนวณระยะเวลาจำคุกเท่านั้น (ไม่ใช่คำนวณระยะเวลาฟ้องร้องหรือร้องทุกข์)

ระยะเวลา 3 เดือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 นั้น เมื่อโจทก์ทราบจำเลยหมิ่นประมาทโจทก์ เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2506 โจทก์ฟ้องวันที่ 7 พฤศจิกายน 2506 คดีไม่ขาดอายุความ (วันแรกไม่นับ) (คำพิพากษาฎีกาที่ 198-199/2508)

โจทก์ไปแจ้งความกล่าวหาว่า จำเลยกับพวกพร้อมกันออกเช็คไม่มีเงินให้โจทก์ โจทก์ยังไม่ประสงค์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมจำเลยมาดำเนินคดี เพียงแต่มาแจ้งไว้เป็นหลักฐานมิให้เช็คขาดอายุความเท่านั้น ข้อความที่โจทก์แจ้งไว้ไม่ใช่ความผิดฐานฉ้อโกง

โจทก์รู้ว่าจำเลยฉ้อโกงโจทก์ เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2507 และได้แจ้งความที่สถานีตำรวจเรื่องจำเลยออกเช็คไม่มีเงินเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2517 โดยมีได้แจ้ง หรือร้องทุกข์เรื่องฉ้อโกงแล้วโจทก์มาฟ้องจำเลย ในความผิดฉ้อโกงเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2511 เช่นนี้ ถือว่าคดีของโจทก์ขาดอายุความ เพราะไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 985/2514)

ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดที่กล่าวหาว่าจำเลยหมิ่นประมาท เปิดเผยความลับ และทำให้เสียหาย และรู้ตัวผู้กระทำความผิดแล้วได้ฟ้องคดีเมื่อเกินกำหนด 3 เดือน นับแต่วันรู้ โดยไม่ร้องทุกข์ไว้ คดียอมขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1651/2514)

ผู้เสียหายนำเช็คของจำเลยไปเข้าบัญชี แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินโดยแจ้งว่า ให้นำเช็คมาเบิกเงินใหม่ ต่อมาได้นำไปเข้าบัญชีอีกครั้ง ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินโดยอ้างว่าเกินขีดตกลง ดังนี้ ถือว่าผู้เสียหายได้รู้เรื่องความผิดแล้ว ตั้งแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินครั้งแรก เมื่อผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายในกำหนด 3 เดือน นับแต่วันนั้น คดีที่ฟ้องจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความกันได้ ย่อมขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 414/2515)

โจทก์ฟ้องให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค หลัง

จากวันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ตามเช็ค 5 เดือนเศษ โจทก์มิได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดฟ้องของโจทก์ย่อมขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 610/2515)

กำหนดเวลาให้ผู้เสียหายในความผิดอันยอมความได้ ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน มิฉะนั้นเป็นอันขาดอายุความนั้นเป็นบทบัญญัติสำหรับกรณีและผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ฯลฯ แต่ถ้าผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์เสียก่อน จะใช้สิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลด้วยตนเอง ก็ย่อมทำได้ ภายในกำหนดเวลาเดียวกัน

ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาเป็นวันหยุด ซึ่งตามประเพณีงดเว้นการทำงาน ท่านให้นับวันที่เริ่มทำงานใหม่เข้าด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 161 ดังนั้น เมื่อระยะเวลาที่ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ได้สิ้นสุดในวันหยุดราชการ ผู้เสียหายจึงยื่นฟ้องต่อศาลในวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นวันที่เริ่มทำงานใหม่ได้ไม่ขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2212/2515)

ความผิดฐานเสียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 274 ไม่ใช่เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงไม่ต้องมีการร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน ตามมาตรา 96 เมื่อจำเลยยังกระทำความผิดสืบต่อเนื่องตลอดมาจนถึงวันที่ผู้เสียหายร้องทุกข์แล้ว คดียอมไม่มีทางขาดอายุความ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1236/2517)

ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็ค การที่ผู้ทรงเช็คฉบับหนึ่ง ลองนำเช็คไปขึ้นเงินเพื่อดูว่าเช็คมีเงินหรือไม่ และผู้จัดการแจ้งว่าให้นำเช็คไปถอนบ้าย เพราะผู้สั่งจ่ายจะนำดริฟมาเข้าบัญชี หาใช่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้นไม่ ในวันดังกล่าว ความผิดจึงยังไม่เกิดขึ้น อายุความฟ้องร้องตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 96 จึงยังไม่เริ่มนับ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1973 - 1975/2519)

โจทก์ยื่นเช็คต่อธนาคาร ธนาคารให้ติดต่อบริษัทผู้สั่งจ่าย เป็นการปฏิเสธการใช้เงินแล้ว อายุความเริ่มนับ โจทก์ยื่นเช็คนั้นต่อธนาคารอีก ไม่ทำให้เริ่มนับอายุความใหม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1983/2521)

ความผิดอันยอมความได้ แม้ไม่บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายร้องทุกข์แล้วก็นำสืบได้ ฟ้องไม่เสีย แต่ฟ้องมีข้อหาทั้งความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดอันยอมความได้ โจทก์ไม่กล่าวในฟ้องว่าร้องทุกข์แล้ว โจทก์นำสืบไม่สมว่ามีกรร้องทุกข์ เจ้าพนักงานสอบสวน และอัยการฟ้องไม่ได้ ผู้เสียหายร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมเมื่อเกิน 3 เดือน แม้อัยการฟ้องไว้ก่อนคดีก็ขาดอายุความ การที่ตำรวจจับจำเลย และผู้เสียหายชี้ตัวจำเลย จำเลยขอขมาต่อผู้เสียหาย ไม่เป็นการร้องทุกข์ (คำพิพากษาฎีกาที่ 11/2522)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา มาตรา 99

โทษปรับนิติบุคคลถูกกักขังแทนค่าปรับไม่ได้ การขอผ่อนชำระค่าปรับถือว่าจำเลยไม่ชำระค่าปรับไม่ได้ ศาลผ่อนผันให้จำเลยชำระค่าปรับช้าเร็วเพียงใดแล้วแต่ดุลพินิจตามความยุติธรรมและเหมาะสม การยึดทรัพย์อาจทำได้ภายใน 5 ปี ตาม ม. 99 ไม่เป็นการขยายเวลาตาม ป.ว.พ. ม. 23 ซึ่งใช้สำหรับกฎหมายวิธีพิจารณา นำมาใช้กับกฎหมายสารบัญญัติไม่ได้ ศาลกำหนดให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ แต่เมื่อครบงวดปีที่ 4 ให้จำเลยหาธนาคารมาค้ำประกัน โดยให้จำเลยทำทัณฑ์บนไว้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1579/2521)